

GLASOVA panorama

Kozolci na Gorenjskem

Kozolci so slovenska posebnost, čeprav segajo v nekaterih krajih tudi preko naše etnične ozemlja Slovencev, medtem ko jih drugje, kjer tudi žive Slovenci (n. pr. Prekmurje, Goriška Brda) sploh ne poznajo. Glavna gospodarska funkcija tega specifičnega dela kmetijskih zgradb kmečkega doma je sušenje nekaterih poljskih pridelkov (žita, detelje, otave, fižola, praproti, koruze za krmo, repnih listov, redkeje sena), služi pa tudi kot shramba za krmo pozimi in kot shramba (navadno začasna) za vozove in drugo kmečko orodje in stroje.

Melik (Kozolec na Slovenskem, Ljubljana 1930) je razdelil kozolce na Slovenskem v pet tipov (stegnjeni kozolec, vezani kozolec, kozolec na kozla, kozolec brez strehe in prislonjeni kozolec), od katerih so na Gorenjskem zastopani vsi razen kozolca na kozla. Na zgornjem Gorenjskem

popolneje razviti na Dolenjskem, na Stajerskem in Notranjskem. Samo v Bohinju imamo dve varianti 'topljarjev'. Vezani kozolci v Selški dolini pa tudi stegnjeni kozolci imajo tu zidane stebre. Toplar z močnimi iz kamna zidanimi stebri je tudi v Ravnem na Jezerškem. Kozolec brez strehe je primitiv-

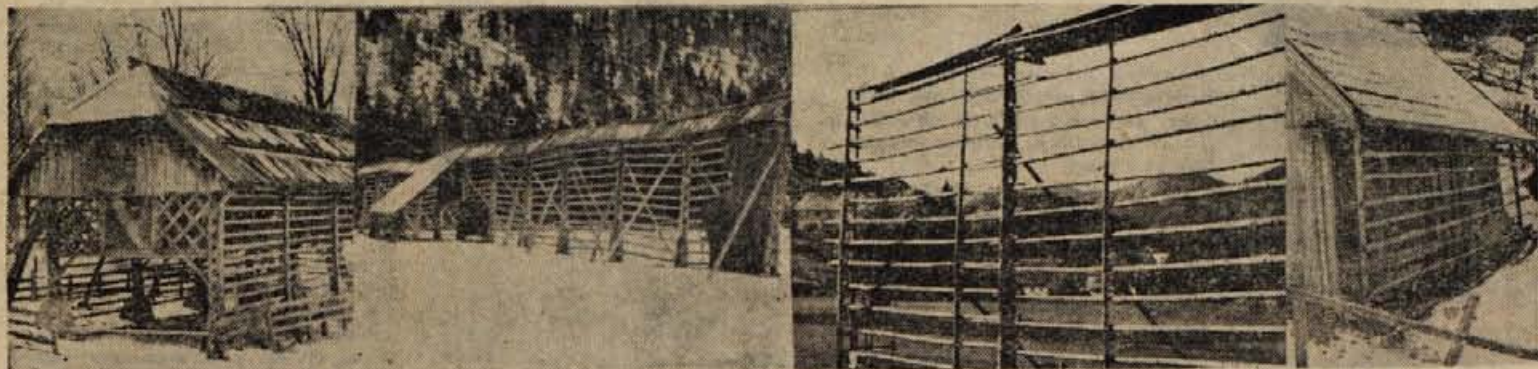
nejša oblika kozolca in ga le redko vidimo na nekaterih planinskih pašnikih na Gorenjskem. Včasih sušijo tudi v daljših stegnjenih kozolcih brez strehe v ravninskem predelu ali v novejšem času v stegnjenih kozolcih z betonskimi stebri in brez strehe, vendar so to le nedograjeni kozolci.

Redka oblika primitivnejšega kozolca na Gorenjskem je tudi prislonjeni kozolec (pod nastreškom ob skodnju), ki ga imamo le na nekaterih planinah v Bohinju, enega pa sem videl na Jezerskem.

Andrej Triler

Nemška revija Quick se sprašuje, komu bo koristil mrtev Eichmann? O usodi tega vojnega zločinca so začeli po smrti obsodbi veliko razpravljati. O izvršitvi smrtne kazni so se pojavili različni pravni in humanistični nazori. Ali bodo Eichmanna obesili, in kje ga bodo obesili je še vedno težko sklepati. Smrtna kazen je izrečena. - Toda obramba je vložila pritožbo. Obširno berite o tem poročilo na 2. strani

Od leve na desno: vezani kozolec (topljar) v Ravnem na Zgornjem Jezerškem; stegnjeni kozolec z lopo v Zgornjesavski dolini; primitivnejša oblika stegnjenega kozolca s Koprivnika nad Bohinjem; prislonjeni kozolec na Zgornjem Jezerškem

pravijo kozolcu stegnjenicu *stog*, jugovzhodno od tod pa kozolec (*kozuec*). Črto med tema dvema oznakama je Melik postavil verjetno nekoliko prenizko (Tržič - Kranj). V Selški dolini in dalje čez Blnje do hribovja okrog Jošta in Save pri Kranju pravijo kozolcu *kozol* (*kozol*). Kratki stegnjeni kozolec (ki ima enega do tri, največ pet, izjemoma sedem 'štantov' in ki je razširjen v alpekem svetu, n. pr. v vsej Zgornjesavski dolini) se v Bohinju in v blejskem predelu imenuje *branica* (od besede *brana*, ki pomeni tu štani - prostor med dvema stebroma), vezani kozolec pa je ponekod v okolici Bleda *elboh*.

Po vsej Gorenjski je najobičajnejši stegnjeni kozolec z lopo (*plášcem*) ali brez nje. Število 'štantov' je odvisno od velikosti kmetije (lahko ima celo 19 'štantov', n. pr. kozolec ob cesti v Mavčičah). Na obrobem ozemlju meje razširjenosti kozolca (Zgornjesavska dolina, bohinjski predel, Jezerško) so stegnjenici vse manjši in primitivnejši, zgrajeni le bolj za silo (stebri niso več debeli in enotni, late neotesane). V Selški in Poljanski dolini, v Bohinju, v Besnici in na Jezerskem imamo drugo, na Slovenskem najbolj razširjeno obliko kozolca - vezani kozolec (*topljar*), ki je najbolj razširjen in naj-

Srečanja z ljudmi

MITJA KRAMPELJ

Dvakrat na leto odpluje naša ladja »Jugoslavija« v ameri Port Saida s posadko vojakov, ki skupaj s Svedsi, Danci, Norvežani in Indijci nadzorujejo nesrečno izraelsko-egiptovsko mejo na Sinajskem polotoku. V peščeni puščavi naši vojaki preživijo polovico leta in spoznajo afriško sonce. Po pravilu jih zadnja leta vsaj enkrat na leto obišče kakšen zabavni ali plezni orkester s pevkami, ki jih naši fantje poznajo po glasovih. Pred kratkim se je s Sinajskega polotoka vrnil v vojaški obleki Kranjec Mitja Krampelj - Poiskali smo ga, da bi nam povedal nekaj svojih vtisov s tega šestmesečnega bivanja med beduinskimi naselji.

SINAJSKI VOJAK

- Največje doživetje na Sinaju?
- Zmaga nad švedskim vojaškim moštvom v roketu, ko sem branil naše barve.
- Pridete v stik s prebivalstvom?
- Zelo redko, najbližje mesto je 50 kilometrov oddaljeno od našega taborišča.
- Kako se sporazumevate s prebivalstvom?
- Največ z rokami. Domačini pa so se priučili tudi že naše govorce.
- Ste prišli kdaj na misel, da bi ostali na Sinaju?
- Nikoli. Življenje v tej puščavi je zelo težko. Srečo imamo, da živimo v krajih, kjer dežuje.
- Največje preglavice?
- Neverjetna vročina in pomanjkanje pitne vode.
- Ste videli veliko sveta?
- Napravili smo izlete v Bejrut, Kairo in Damask. Ta mesta so skupaj s peskom, ovčami in beduinskimi reveži zapustila močan vtis.
- Zdravko Tomažej

Twist potuje po Nemškem

Vlak pelje na zahod! Izposojen in spremenjen naslov... Bavarska z griči, gozdovi in polji se je raztegnila mimo Solnograškega. Pozno popoldne se za trenutek spogledamo z avstrijskimi cariniki, ki povprašujejo po jugoslovanskih cigaretah in silivki... Samo korak je do Münchena.

Ze prej sem vedel, da so Nemci mojstri propagande. Tega jih je naučil Góbbels... Tudi spomin jih ne zapušta... To prvo srečanje z južno Nemčijo je samo potrdilo to misel. Razlike, ki jih popotnik opazi, ko prekoraci avstrijsko-nemško mejo, so neverjetne. Nekoliko provincialne asfaltirane ceste postajajo moderne avtostrade, kmetije so na novo ometane in pred njimi stojijo moderni avtomobili. Nemški gospodarski čudež je očiten.

Ko sem v Münchenu izstopil, sem vedel ekoraj toliko, kolikor po nekaj dneh, ko sem na isti postaji vestopal v vlak DB. Prvi, s katerim sem se srečal, je bil Hrvat, emigrant, ki je prihajajočim razdajal vizitke, kjer je hvalil svojo skromno trgovino na periferiji. Nato sem imel nekoliko provincialni občutek in potem sem občutil nemško oho-

lost. Vse skupaj ni bilo preveč prijetno.

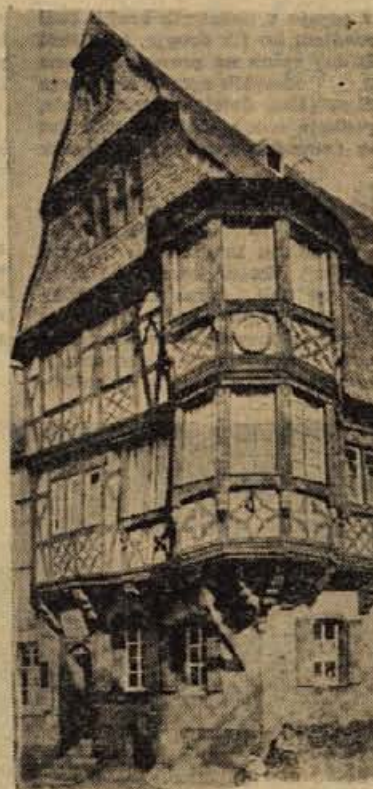
Južna Nemčija z Münchenom je pokrajina, ki je najbolj skromno naseljena od vseh nemških pokrajin. Znana je po poljedelstvu, gozdovih pa tudi po lesni in kovinski industriji. Mesto je kljub milijonu prebivalcev nekoliko skromno industrijsko središče brez posebnih privilegij. Je pač eno izmed svetovnih mest, v katerem mora človek živeti dlje, da ga vzljubi in da začuti njegov utrip.

TEHNIČNI MUZEJ ODTEHTA MÜNCHEN

Čeravno se začne muzej z reliefom boga, je izredni znanstveni dosežek. Če bi se česa z Nemškega zaželel pri nas, bi bil to nedvomno ta muzej. Idealni tehnični pouk! Pravijo, da moraš

prehoditi najmanj trideset kilometrov, če hočeš videti ves muzej.

Ze skoraj ob vходу se mora obiskovalec spustiti pod zemljo, kjer so izkopani pravi rudniški rovi, s čistilnimi napravami, tekočimi trakovi itd. Tam so razstavljeni miniaturni industrijski koncerni. Gledalec samo pritisne na gumb in

Stara nemška fasada, ki pove, da se v Nemčiji ni nič spremenilo

že prično za nekaj trenutkov delovati. Izredno zanimivi so bencinski motorji, pa tudi avtomobili od prvih začetkov pa vse do najmodernejših avtomobilov. Med njimi je

(Nadaljevanje na 3. strani)

TRUMANOVA SLIKA

Harry Truman, bivši predsednik ZDA, se je pritožil soprogi amer. predsednika Kennedyja na nekem sprejemu v Beli hiši, da so njegovo sliko, ki bi morala viseti v »modran salonu«, kjer visijo slike vseh ameriških predsednikov premetili na nepomembno mesto na stopnišču. Jacqueline Kennedy mu je odgovorila: »Tako slaba slika, kot je vaša, lahko samo škoduje vašemu ugledu. Zato sem jo premetila na manj vidno mesto.«

LOVSKA SRAJCA

Postanik Gvatemale v Bonnu je na letošnjem diplomatskem lovu, ki je bil prirejen za vse tuje diplomatske predstavnike v Zvezni republiki Nemčiji nosil zaščitno srajco. Prav gotovo ni imel preveč velikega zaupanja v lovske sposobnosti svojih kolegov.

NERVOZNI POSLANCI

Dva ekvadorska poslance nista bila istega mišljenja v razpravi na gvajakilskem letališču. Razdraženi poslanec Garai je najprej udaril svojega kolega po obrazu, nato pa je poslanec Bukaram izvelkel pištolo in ga ustrelil.

POLET NA MESEC

Ameriškega obrambnemu ministru so senatorji postavljali različna vprašanja o medplanetarnih poletih in raketah.

— Kako dolgo bo trajal polet na Meseč? — Je slabe volje zaradi odgovorov ministra vprašal neki senator.

— To je edino, kar vam lahko zagotovo povem, gospodje, — je dejal minister. — Polet bo trajal teden dni, toda najmanj tri tedne bomo za polet na Meseč čakali, da bomo dobili sovjetsko vizo.

TRETJA SILA

Skupina ameriških senatorjev si je na obisku v Londonu ogledala tudi Spodnji dom. Pokazali so jim sobo, kjer je sedel duhovnik parlamenta.

— Ali duhovnik molči za člane Spodnjega doma, — je vprašal neki senator.

— Ne — mu je odgovoril neki Anglež — to ni njegova dolžnost. Ko se začne zasedanje PARLAMENTA, vstopi v dvorano, se usede v svoj kol in molči za Anglijo.

Rekli so...

»Bolje bi bilo, če bi ljudje več razmišljali o barvi glasu kot o barvi kože.«

»Alkohol je pomirjevalno sredstvo, ki ima zelo malo škodljivih posledic. Alkohol je zdravilo.«

»Nesreča britanske filmske industrije je podobna nesreči Britanije: obema vladajo ljudje, lačni denarja in brez domišljije. Če bi bila njuna usoda v mojih rokah, bi nacionaliziral obe.«

»Ne počutim se več tako dobro, da bi lahko dovolil, da zbolim.«

John Osborn, angleški književnik

»Ne bom kupil televizijskega sprejemnika, ker spada v isto vrsto strojev, ki človeka ovirajo, da bi lahko mislil.«

Winston Churchill, bivši britanski premier

»Razgovori z de Gaullem brez se človek onemogoči.«

Guy Mollet, voditelj francoskih socialistov

»Vem, da je moja točka uspela, če žene, ki so v dvorani ne ploskajo.«

Plavolasa Finka, ena izmed najbolj znanih striptease-plesalk v Ameriki

Smrtna obsodba nad Adolfom Eichmannom je izrečena. Človek, ki je bil soudeležen pri pokolu 6 milijonov Židov, je bil obsojen na smrt z obešenjem. Z izrekom sodbe pa so začeli razpravljati, ali je ta kazen zaslužena. Pri nekaterih vplivnih ljudeh je občutili znake usmiljenja. Prinašamo izreke iz teh razprav, ki jih z velikim zanimanjem spremljajo povsod po svetu.

V trenutku, ko je bila izrečena smrtina kazen Adolfu Eichmannu, so izraelski raziskovalci javnega mnenja organizirali »plebiscit«. Hoteli so vedeti, kaj mislijo Izraelci o »primeru Eichmann«. Neki advokat iz Berlina, ki se je nastanil v Izraelu, je predlagal, da ga obsodijo na do smrtne ječe, neka Parižanka, ki so jo sterilizirali v taborišču Ravensbrück, pa je rekla: »Eichmann bi moral vse življenje prečiščevati sol iz Mrivega morja, podnevi in ponoči, pod senčno pripeko Sodoma!«

Kmalu so bili znani rezultati ankete: 68 odst. anketiranih je glasovalo za doživljenjsko prisilno delo, 24 odst. ljudi bi želelo, da vidijo Eichmanna obešenega v Izraelu, 8 odst. pa je glasovalo, da Eichmanna ugonobijo v Auschwitzu.

Izraelski listi so napovedali »ples demonov« okoli pomilostitve vojnega zločinca Eichmanna. Od tega dne so izraelski moralisti, teologi, pravniki in politiki začeli razpravljati o izjedih za Eichmannovo pomilostitev, potegovati so se začeli za življenje človeka, ki je izdal polne liste za 6 milijonov Židov, ki so zgoreli v krematorijih.

Neka pariška Židinja, ki je preživela grozote varšavskega geta, je zapisala: »Ce omahujem pri opredelitvi za smrtino ali proti smrtini kazni v Eichmannovem primeru, to ni znak od-

Glasovanje za glavo

pušanja temu človeku iz usmiljenja. Ne glede na to, ali ga bodo usmrtili ali ne, bo ostalo še vedno veliko zločincev, ki so podobni njemu, ki mirno živijo v svoji domovini ali drugod po svetu. Eichmannovo uničenje bi pomenilo, da je bil ta človek edini kriv za smrt 6 milijonov Židov. Takšna rešitev bi pomenila, da se največji zločin v zgodovini konča z »afero Eichmann«. Nič ne bi bilo bolj škodljivega. Pravici ne bo nikoli zaželeno!«

Urednik lista »Jerusalem post« se protivi tej filozofski potrpečljivosti. »Usmiljenje za Eichmanna? To bi bila katastrofa. Ze leti prigravljamo Zahodnim Nemcem, da so bivšim nacistič-

Črno na belem

nim zločincem sodili skozi prste, zločinci pa so pobijali z železno pestjo... In sedaj sami prihajamo do tega, da pomilujemo naciste!«

Urednik tega jeruzalemskega lista ni osamljen. Neki vojak na meji pri Gazi je dejal: »Ali smo Eichmanna petnajst let iskali samo zato, da bi ga po sodni obsodbi pomilostili za največje zločine proti človeštvu? Ali smo ga prijeli zato, da bi ga izpustili? To bi sodno obravnavo spremenilo v farso.«

Tudi grobarji so protestirali: Eichmanna ne bi smeli pokopati v izraelsko zemljo, ker je bomo s tem osramotili.

Politiiki opozarjajo: Njegove kosti ne bi smele biti izročene sorodnikom, ker bi tako postal njegov grob svetišče za nacistične »romane«.

Takšnega spora izraelsko pravosodje ne pomeni. Obsodba je izrečena in obramba se je zoper sodbo pritožila. Če bo Eichmann v drugi zaprosil za pomilostitev, bosta o njegovi usodi kot zadnja odločala predsednik Izraela in minister pravosodja. V zvezi s tem je zapisal neki izraelski list: pravice, da pomilosti morilca našega naroda od kazni obešanja, ni dal predsedniku niti en ubil Žid.

Kako živimo in kako smo živeli na Gorenjskem

NAŠA SKLEDA IN STEKLENICA

Osnova za primerjanje so številke, ki smo jih vzeli iz uradnih zapisov. Številke se od ljudi razlikujejo po tem, ker nič ne občutijo. Poznajo samo štiri osnovna pravila: seštevjanje, odštevanje, množenje in deljenje. Kljub tej vojaški disciplini in zaporedju nam številke pomagajo, da primerjamo svoj položaj z drugimi, sedanost s preteklostjo.

Se vedno je zelo težko tehtati življenjsko raven. Nekateri zboljšanje življenjskih pogojev gledajo skozi želodec, po slouj maščobe pod kožo. Drugi zopet vrednotijo prednost življenjskih razmer po televizijskih antenah in hladilnikih. Nekoč so bili ljudje zadovoljni, ko so kupili nove čevlje. Danes je to tako vsakdanje opravilo, da se nad tem nihče več ne navdušuje. Zboljševanje življenjskih prilik prehaja v industrijski postopek.

ZENSKÉ V VEČINI

V cesarski dobi so vrednost naroda ocenili po tem, koliko vojakov je dajal cesarski vojski. Fantje so bili v družbi vedno bolj cenjeni od deklet. Z evolucijo pojmovanj o enakopravnosti spolov so ženske začele siliti v ospredje. Upajmo, da spričo takšnega razvoja ne bomo prišli na idajo, da bi ženske postale vojaški obvezniki.

Po zadnjem ljudskem štetju, ki je bilo v aprilu lanskega leta, so na Gorenjskem našli 133.683 ljudi. Od tega je bilo 65.172 moških in 72.514 žensk. Razmerje med moškimi in ženskami se je sicer od leta 1953 zmanjšalo, vendar so ženske še vedno v večini. Med večjimi mesti na Gorenjskem so samo Jesenice, ki so absolutno v moških rokah. V tem mestu imajo namreč moški po štetju precejšnjo večino, medtem ko v vseh drugih gorenjskih mestih žene prevladujejo.

Gorenjska mesta so zabeležila v zadnjih letih hiter prirastek. Najhitreje narašča število prebivalstva v industrijskih središčih. Tako ima Kranj po zadnjih podatkih 21.354 prebivalcev, Jesenice 15.642, Trzin 4769, Bled 4121, Škofja Loka 3567, Radovljica 2872, Lesece 1569, Senčur 1430, Boh. Bistrica 1359, Suhla pri Škofji Loki 1203, Kranjska gora 1970 in Železniki 1038 prebivalcev.

LJUDJE Z INDUSTRIJSKIMI PLJUČI

Gorenjska že desetletja nosi naziv industrijske dežele. Ta industrija ee je mahoma razvila iz starih začelkov obdelave surovih in novejši dobi pa načrtno zamenjuje mo industrijske pogone z novimi tovarnami in tehnično izpopolnjenimi stroji. Zaradi številnih tovarn ljudem ni težko zaslužiti. Zaposlenost je eden od bistvenih pogojev za blaginjo dežele. Po podatkih iz leta 1961 je bilo v industriji zaposleno 39,6 odstotka prebivalstva, v kmetijstvu 15,3 odstotka, v gozdarstvu 2 odstotka, v gradbeništvu 4,3 odstotka, v prometu 4 odstotke, v trgovini 3,9 odstotka in v obrtništvu 6,9 odstotka. V zadnjih osmih letih se je naglo povečalo število zaposlenih v industriji, rudarstvu, gradbeništvu, gozdarstvu in prometu, zmanjšalo pa se je v kmetijstvu in obrti. Na Gorenjskem sta

bila leta 1960 zaposlena 50.902 prebivalca. V zadnjih štirih letih je število zaposlenih naraslo za več kot 11.000.

PEČENKA V LJUDSKEM ŠTETJU

Za tiste ljudi, ki dobro življenje razločujejo od slabega po pečenki, bodo prav gotovo zanimivi podatki o zakolu živine. Poraba mesa je za strokovnjake, ki proučujejo zboljšanje življenjske ravni, važna postavka. Pa tudi v družinskem proračunu je to zelo sporen podatek, ker večina gospodinj meni, da je meso predrago. Leta 1960 smo na Gorenjskem zaklali 28.411 goved, kar pomeni, da smo v zadnjih štirih letih povečali porabo govejega mesa za nad 4000 glav. Zlasti močno je porasel zakol prašičev. Leta 1955 smo v naših kmetijah in na kmetijah zaklali 14.296 prašičev, štiri leta pozneje, to je 1960. leta, pa že 28.410 prašičev. Po primerjavi pridemo do zaključka, da prebivalstvo vse bolj pogosto sega po mastni pečenki in po belem mesu. Delež perutnine v naši prehrani je tudi precejšniji. Leta 1960 smo -zavili vratove kar 2135-krat.

Pri zakolu je zanimiva udeležba posameznih občin. Največ goveje krvi so prelili v kmetijah škofje-loške občine. Tudi pri klanju prašičev imajo v škofje-loški občini

najbolj krvave prste. Povsem drugačna pa bi najbrž bila slika, če bi jo imeli o pečenkah v ljudski prehrani. O tem pa podatki zaenkrat še niso zbrani.

V VINU JE RESNICA

Uradne statistike povedo, da Francozi in Italijani, ki v Evropi popijejo največ vina, še niso ogroženi. Na glavo prebivalca na Gorenjskem pride precej manj maliganov kot recimo drugod po svetu. Ne smemo pa biti preveč skromni. Potrošnja pijač pri nas ni tako majhna. Nekateri bodo morda ta podatek vzeli kot dokaz, da je pijača sestavni del dobrega počutja in zabave. Ker pravijo, da je v vinu resnica, se Gorenjci ne branijo »zlahine kapljice«.

Najbolj razširjena in najbolj pogosta pijača je vino, čeprav ga na Gorenjskem ne -zraste- veliko. Na Gorenjskem smo leta 1960 popili v gostinah 2.453.345 litrov vina, dva milijona 149.362 litrov piva, 190.105 litrov žganja, 188.678 litrov drugih žganih pijač in 4366 litrov jabolčnika. Od brezalkoholnih pijač smo popili največ mineralne vode - 675.191 litrov in neprimerno manj sadnih sokov 55.638 litrov.

Količina alkoholnih pijač na glavo prebivalca zadnja leta močno narašča. To pa še ni dokaz, da postaja pijančevanje množično. Zlasti zanimivo je opozoriti, da pivo dohaja potrošnja vina. Če bo naraščanje zadržalo sedanje značilnosti, bomo v naslednjih letih namesto vzdevek »vinski bratje« dobili vzdevek »pivski bratje«.

Zdravko Tomažej

Twisti dobiva vedno več pristašev v zahodnoevropskih državah. Iznajdljivi krojači in brivci so takoj izumili najprikladnejšo obleko in frizuro za ta ples

Vtisi s poti po Zahodni Nemčiji

Twist potuje po Nemškem

(Nadaljevanje s 2. strani)

celo Mercedesova SREBRNA STRELA. Tudi lokomotive so tu, mlini na veter; v posebnem oddelku ti osebje pokaže umetno streljo. V drugem oddelku je prikazano, kako se je človek polastil morja in zračnega prostora. Največji kurjuzitelj sta nedvomno dve pravi podmornici in pa letala - eden izmed predvojnih Junkersov in pa znani raketni lovec Messerschmidt Me-262. Zanimiv je tudi oddelek, kjer so razstavljeni optični instrumenti, stare ure, moderni tekstilni stroji. Se posebej pa preseneča kemični oddelek. Razen številnih zanimivosti je razstavljen tudi model atomske kope. Muzej je čudovito sodoben. Razstavljeni so zadnji dosežki svetovne tehnike.

TWIST IN NEMŠKA MLADINA

Na večer sem s prijatelji Jožetom, Ladom in Janezom zašel v enega izmed obrobnih Münchenskih nočnih lokalov. Vse je bilo videti dokaj klavrno. Ko

smo vsopili, so ob mizah sedela dekleta, ki si jih lahko poželiš za nekaj mark. Zelo mlada in zelo simpatična dekleta. Tisti večer smo presedeli v kotu zadimljene plesne dvorane in pili bavarsko pivo po dve marki. Na steni je reflektor diletanško spreminjal barve in zlata nem. mladina se je veselila ob zvokih japonskega orkestra. Orkester je igral ameriške popevke. Mladi - dekleta v puloverjih in zelo ozkih hlačah in fantje v zelo ozkih hlačah in puloverjih - so plesali »twist«. Ples je vedno isti... isti gibi, isti zblodeli nasmehi... Novi ples je zajel zahod. Dim in ameriške popevke...

»Večeri so vedno isti - nič se ne zgodi, nič velikega... Vedno isti obrazi so tu«, mi je pripovedoval nemški študent. Eden izmed glasbenikov je zapel japonsko popevko. Mladi pa niso zadovoljni... zahtevajo ameriške popevke... ameriške popevke... ameriške dolarje... ameriške avtomobile... ameriške atomske bombe...

VLAK NA ZAHOD

Spet sedim v vlaku. Pelje na zahod. Moj sopotnik je stara gospa; z Bavarskega je.

»Od kod prihajate?«

»Z Dunaja.«

»O, Dunaj«, stari gospe so začale oči.

Ne vem zakaj, toda pomislil sem, da je stara gospa, ki je nosila najmodernejši kostim, že pozabila tisti München, kjer je nekdanji kaplar nemške cesarske vojske Adolf Hitler leta 1919 osnoval svojo fašistično stranko NSDAP in kjer je obsedel v leti 1923. leta ter tam napisal prvi del knjige Mein Kampf.

Toda gospa tega ni pozabila. Samo nasmehnila se je in potem nisva več govorila o tem. Preden pa je izstopila na eni izmed obrobnihih postaj, mi je še utegnila lakonično reči, da ji je en sin padel na Poljskem, drugi pa v Rusiji. O možu ničesar ne ve... - Jure Kobal

PEHNI NA KRILIH

Prve zgradbene mašine so bile v letalstvu v uporabi že pred stoletji. Človek je zgradil različne vrste letal, ki so se razvijali v zrak in paleto. V srednjem veku so v letalstvu postali poletniki od zemlje. Znanstveno je začel problem preučevati Leonardo da Vinci, ki je izdelal model letala, ki je nekaj sekund visel v zraku. Največ zaslug za rešitev problema letalstva sta si pridobila brata Lilienthal. V zadnjem desetletju prejšnjega stoletja se je letalstvo poročilo letalci dovolj lahke benzinne motorje, ki so lahko stali v letalstvu stroju kot vir pogonske sile.

Do prve svetovne vojne je bila letalstvo v uporabi predvsem v vojni. Po prvi svetovni vojni je letalstvo kmalu postalo valno prometno sredstvo. V Franciji, kmalu nato pa v Nemčiji, Angliji in ZDA, so začeli graditi velike tovarne letalskih motorjev. Benzinni motor kot pogonska sila v letalu ni bil več kon. Za hitrost nad 600 km je benzinski motor pre slab kot vir pogonske sile. Za nadzorovane hitrosti so potrošni motorji nad 1200 KS, benzinski motor pa

letalstvo v Sovjetski zvezi, Veliki Britaniji, Franciji in ZDA. Nemčiji izjavljajo, da ZDA ne smejo dopustiti, da bi izgubile volično mesto v zraku.

DOMIŠLIJA IN MEJE

Američani držijo prvenstvo v letalstvu. Pred kratkim so s svojim letalom X-15 dosegli nov svetovni rekord: hitrost 6000 kilometrov na uro! Pri popolnoma rezervarju lahko letalo samostojno leti samo 7 do 11 minut. To pomeni, da letala, ki bi bila v stanju, da za pol ure preletijo Atlantski ocean, še vedno nimamo. Poletje s takšno hitrostjo povzročajo velike težave. Sedajni material, iz katerega izdelujejo letala za takšne hitrosti, ni več primeren, ker se preveč ogreva. Pri tej hitrosti se površina letal neverjetno ogreje in aluminijeva zlitina izgube tišne lastnosti, zaradi katerih se postane primerna v letalstvu. Tudi problem obkroževanja postaja vedno težji in zamotnejši. Izrazi bi treba nove materiale, ki bodo proti toploti odporni.

Ameriški piloti so nedosegljivi tudi v višinah. Na poskusnih poletih so se njihova letala še dvignila v višino 80 kilometrov od zemlje. Pri višini v gostejši zračni atmosferi pa so se krila letal tako ogreela, da so bila podobna rdeči razbeljenemu lesu.

Druga svetovna sila v zraku je Sovjetska zveza. Strokovnjaki menijo, da imajo Rusi prvenstvo v letalstvu in v potencialnem letalstvu. Sovjetska zveza ima več vojni in civilnih helikopterjev, kot katerikoli država na svetu. Rusi imajo večja letalska letala kot druge letalske velesile. Sovjetska letalska industrija je nastala brez trditev in zadnjih nekaj letih. Rusi menijo, da je letalstvo v mednarodnem prometu povečala. V ZDA so na primer v letu 1989 prepešali na ameriških zračnih poteh 55.000.000 potnikov. - Predsednik ameriškega letalskega združenja Tipton je ob povečanju izdelkov za

Najvišja zgradba na svetu - nevroški nebotičnik Empire State Building je prosta. Nebotičnik, ki je 38 let stari, je najvišja stavba na svetu, so prodali za 65 milijonov dolarjev, sgradili pa so ga za 44 milijonov dolarjev. Nebotičnik ima 103 nadstropij. V njem ima sedaj poslovne prostore 340 vrst, pri katerih je zaposleno 18 tisoč uradnikov.

USTVARJALEC s hudičevim očesom

FILM

Mene privlačijo vse ženske - stare, mlade, velike, majhne, debele, suhe, teške, lahke, grde, očarljive, odvrtno, žive in mrtve. Prav tako imam rad krave, mačke, pčele, kobilice, kosice, puranice, samice mladih konj, opice, postreži in miši. Samice, ki jih najbolj spoštujem, pa so samice divjih zveri in nevarnih plazilcev. Želel bi eno ali dve izmed njih ubiti ali biti od njih ubit. Svet žena je moj svet. V njem se mogole ne gibljem okretno, toda noben molki se ne more pohvaliti, vaju ne iskreno, da se v njem popolnoma znajde.

delu. V prvem so tri ljubezni, ki pretežno z zakonskimi vezmi - Poletne igre (1953); nesoporno ljube, Poletje z Moniko (1955); svobodna ljubezen, kratka kot nordijsko poletje, in Sanje žena (1955); po kratki ki avtoritativni, povratek v vseživljenjsko življenje. Od petih filmov Bergmanovega -zakonskega vrtiljaka - pa so prvi trije drame - Žena (1949), K sreči (1949) in Čakaš jo žena (1950), pri čemer pa je zadnja zgodba slednjega filma že v stilu komedije. In res sta naslednja filma komediji - to sta odlična in tudi nam znana Ponoč o ljubezni (1954) in Nasmeš polnočne noči (1955). Slednji pa je prinesel trijumf v Cannesu in odličje skrajno mednarodno priznanje doma in v tujini.

To so besede Ingmarja Bergmana, ki ni le eden najpomembnejših sodobnih filmskih ustvarjalcev, ampak skoro govoro tudi najboljši povzračevaler ženske duševnosti med vsemi filmskimi režiserji. Ta njegova odličja daje eno med njegovih posebnosti - obravnavanje odnosov med spoloma, pri čemer je Bergman na strani »mlajšega spola«. Za katerega predložen v svojih komedijah rad pokaže, da je mnogokrat močnejši od »mojega spola«, medtem ko to rad pokaže ne v ravno najbolj splošljivi luči. Druga njegova značilna poteza je obravnavanje preteklosti, ne izgubljenosti, ampak strogo prečiščene preteklosti, po kateri njegove osebe besednjaja.

izraza svojemu očevojskemu družnemu talentu. Njegovo prvo delo v studijih je bilo predstavljanje slabih scenarijev, čóktor ni 1944 napisal scenarija »Molbenje«, ki ga je nato zrealiziral Alf Sjoberg. O tem scenariju pravi Dymling, da odlična »paca, ki gleda na svet skoz očmi mladostnega upornika, ki ostro kritizira svoje starše, lali svojega učitelja, ima razmerje s prostitutko, se bori z

Zanimiv, toda popolnoma v skladu z Bergmanovo filozofijo, je zaključek tega cikla beseda je o zaključku še pretežno doktrinarno govornik, toda morda ne zgorelo, ki ga predstavlja dve deli. Šlovite Dvoje jagode (1957) so podobna človeka na pragu smrti, ki spoznava, da je večnost (zaj) v preteklosti, v

Svečeli režiser Ingmar Bergman je s svojimi filmi evrgel pojmovanja, da je filmska izgovornost v krizi

UPORNIK

To je -stratno živ, izredno občutljivo, zelo raztrajljiv človek, ki je večini kar neusmiljen pri zasledovanju svojega cilja, nezavijljiv, trmast, muhast, nepredvidljiv - epizode Bergmanov njegov dolgotrajni sodelavec in prijatelj C. A. Dymling, direktor Švedske Filmdistribucije. Ta ga je prvi povabil k sodelovanju pri filmu v Švedski, ko je bil Bergman še vaok slok, črnolas -jzen mladenci (v dobi, ko »stemi mladenci« je niso bili moči) ogledljivih truh oč, ki je režiral v švedskoizrajskem študijskem in drugih najmlajših gledaliških in lokalnega umetniškega

»POLETJE Z MONIKO« je zadnji film, ki ga je Bergman posnel v Parizu. To je zgodba dveh dvajsetletnih, ki stičata živeti v svobodni ljubezni na nekem otoku. Igralka Harriet Andersson pri tej ljubezni na veliko odkriva svoje čare erotične in telezne

Novo delo...

Te dni bo v Skopju premiera dolgometrnega dokumentarnega filma o starim slavskih kulturnih spomenikih, ki ga je pod naslovom »Slavski spomeniki nam makedonski kulturnik Slavko Jančevski.

Mija Aleksić, naš najpomembnejši filmski komik, je igral tudi v filmu Partiz Džordžević »Poletje je krivo za vse, v katerem mu sekundirata Olga Nad in Milena Dravić.

Pri »Bosna-filmu« pripravljajo široko zasnovano delo o Kozari in njenih junakih v naši revoluciji, zaradi česar se v Sarajevu že dalj časa moči režiser Veljko Bulajić.

Novo delo...

John Ford bo kmalu začel snemati svoj novi western »Moj, ki je ustrelil Liberty Valance in si je zanj tudi že izbral glavne igrance, ki bodo James Stewart, John Wayne, Vera Miles, Lee Marvin, Edmund O'Brien in John Qualen.

Svojevrsna ameriška Igralka Shirley Mac Laine bo skupaj z Robertom Mitchom nastopila v filmu »Dva na gugalnici, ki ga bo zrealiziral Robert Wise, senzoriser uspele »West Side Story«.

John Sturges režira za družbo Paramount na Japonskem film »Dejle Tamiko«, v katerem igrajo Lawrence Harvey, Francis Muyen, Martha Hyer in Gary Merrill.

Francoska filmska kritika je ugodno sprejela novi film Michela Boisard, zahvalni smiselno »Starost ljubezni«, v katerem so igrali Jean-Paul Belmondo in Dany Robin, P. Vaneck in Simone Signoret, Marie Laforet, Pierre Lux, Brigitte Bardot in Alain Delon.

ZAKONSKI VRILJAK

V Želji (1949) je Bergman že pokazal svoj drugi obraz ali bolje - tu se je iz odlična sprememba k konkretnosti in ustaljenosti, ki jo je v tem času doživel kot človek in umetnik. Liki njegovega drugega cikla so dvojitost, poročene in neporočene, ki so svojo srečno preteklost že preživeli, jo skušajo povrniti, a spoznavajo da te poti ni, in se torej odločajo, da je ljubiti smola v dvoje vedno boljše od samotnega monologu.

Od ostalih Bergmanovih filmskih del naj omenimo še filme, ki so nastali v zadnjem obdobju. To so Sedmi pečet (1958), filmska srednjeveška freska Devetin stulenec (1959) in zadnji film Hudičeve oč (1960).

Če si ta ciklus pobliže ogledamo, ga lahko razdelimo predvsem na 2 Twist postaja modni kritik v plešnih dvoranah

Ameriško letalo Boeing B-17 je namenjeno za nosilca raket; naša slika prikazuje letalo, ki nosi takšno raketo. Rakete lahko izstrelji v horizontalnem in v navpičnem letu

kov, ki so trajali 11 do 16 sekund. V evropskih in ameriških sredstvih so uvedli posebno potniška letalstva in vzpostavili med velikimi mesti stalne prometne zračne proge. Letala so postala prometna sredstva za prevoz potnikov in blaga. Človek je hotel z letalom poleteti čim hitreje, čim dlje in čim višje. Leta 1927 je ameriški letalec Charles Lindbergh preletel Atlantski ocean. Zračni promet je zaradi po leta 1930 velikanski ravnal. - Letal ne uporabljajo več izključno za promet in v vojaške namene, pač pa za raziskovanje, zatiranje kulin bolezni in robovanja.

PRVA SVETOVNA VOJNA IZPOLNI LETALSTVO

V prvi svetovni vojni je letalstvo vsestransko napredovalo. Letala so uporabljali najprej za izpolnitvo sovražnih položajev, po tem pa za raziskovanje, zatiranje kulin bolezni in robovanja.

Zanimivosti

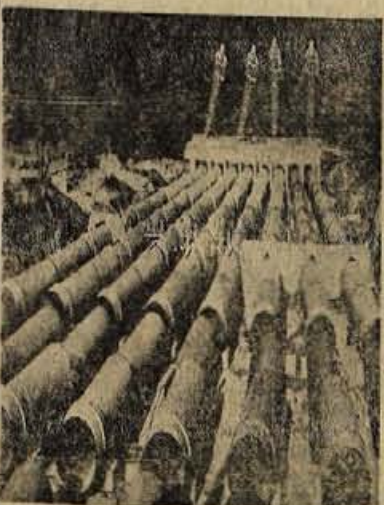
NAJVIŠJA HIDROCENTRALA NA SVETU
V Walliserških Alpah v Švicarskem kanalon Wallis so pred kratkim spustili v Grad de Dixence v pogon največjo elektrarno na svetu. Elektrarno so zgradili v višini 1300 metrov.

SMRT IN ŽIVLJENJE

Skupina sovjetskih znanstvenikov s profesorjem Vladimirjem Negovskim je odkrila posebno mehanizem življenja mrtevih, pri katerih se ni nastopila biološka smrt. Po podatkih, ki so jih sporočili na zborovanju sovjetskih zdravnikov v Moskvi, kjer so govorili o tem zanimivem odkritju moderne medicinske znanosti, so sovjetski zdravniki do sedaj silili 236 mrtvih, pri katerih je nastopila klinična smrt.

LETALA NA RAKETNI POGON

Začela po večji hitrosti, galilejskem trajanju leta in polno v večji višini so tako narasle, da jim

Vzhodnoslovenska elektrarna pri Ilshenvaru, ki jo bodo zgradili do 1963. leta. Voda iz reke Sazke bodo v nočnih urah izpali v umetno jezera. V kritičnih urah jo bodo spustili po obeh do turbin

odnosi med ljudmi

Bili ob poroki skandinav in nekdanji par prav tako dovolj močno, da je zelo dobro. Če je tak par vse življenje, On ni bil rad na zoprimerno težje. V prvih dneh ljubezni je prav lahko iz njuno mmo dobnih navzkrižij, ki jih pranaša življenje v dvoje. Tudi se zaboli ne sprakujejo, kaj je moje in kaj tvoje. Pomejje se odelnosti spet postopoma pojavijo in skrajajo vse bolj uveljavili svoje mlave.

Zakon je protivojno sodelovanja zveza ne pa dogovor o sodelovanju. Veliki modri ali leni svoje Vsleda biti potreba, da predseka, prijatelja, svoj zadovoljstva zares ni prav. Toda dovoljeno je preproščati, prepeljati nekoga do tega, da se ne vlihu za stvari, ki ga do sedaj niso navduševale. Čeprav to ne ustre, ima da dva, ki sta se odloč-

Nevidne meje

od urejene nevidne meje, ki jih bosta oba splošvala. Pogledano na primer kopanec. Če zakonca ne bosta spoštovala, je nepopravna jena stvar drug drugega, se bo pogosta dogajala, da bo tozeta potrebovala v istem času, da bo eden porabil prevet topla vode id. Hotel, nočel - treba je upoštevati določena nastanpna pravila. Pravočasno veliko nezavestnosti je v človeki nobi. Naj bo ta zelo topla ali - »že mogote, toda jaz se v njej dobro znajdem« - Pri tem ima mož prav. Vsleda ima pravico na mesto, ki je res samo njegovo in v njem spopadati kakor hoče. Zato mu pustite njegove stvari. To tolikanj bolj, ker imate tudi vi svoje »svojevito« v enem izmed predelov se kopijo stari trakov, razne belebnice, spazne ščitnice in kratke vrvice. Vajrajno vse to hranite in ne pronesite na sveta, da bi vse skupaj vržli v peč.

Nevidne meje

le zmerno ogrevana? Žena, ki se hitro prehladi, ima svoje pravice, mož, ki se ne počuti dobro v topli sobi, ima tudi svoje pravice. On rad postaja radijska poročila, ona samo glabo. Če bo eden popustil drugemu, bo tudi drug rad to storil, ko bo to potrebno. Poročilo se uveljavijo meje: vidne in nevidne.

OTROK

Vsi so vedeli, da je Gangu bramin, človek najvišje kaste. Tudi obnašal se je tako. Moje ostale sluge, kadar sem žel mimo njih, so se mi priklanjale. Gangu me ni nikoli pozdravljala tako. Verjetno je pričakoval, da se mu poklonim. Posod, iz katerih so jedli drugi, se nikoli ni dotaknil. Nisem bil dovolj pogumen, da bi ga poprosil, da me bladi s pahljačo. Kadar nikogar ni bilo v bližini in sem se kopal v znoj, je vzel pahljačo in me bladil in se držal pri tem tako, kakor bi mi izkazoval veliko milost. Nagel je bil in nikoli ni prenesel ugovorov. Malo prijatelj je imel in sram ga je bilo sedeti s konjarjem ali sobarjem. Nikoli ga nisem videl, da bi z nekom pristržno razgovarjal. Nikoli ni hodil na sejmje niti na veselice, ni užival bašija, ki je tako priljubljen pri ljudeh njegove vrste.

Nikoli ni molil boga, nikoli se ni kopal v sveti reki in tudi nepismen je bil. Kljub temu pa je pričakoval, da ga bo okolica spoštovala kot bramina. Končno, zakaj ne? Če lahko zahtevajo drugi, da jih svet spoštuje zaradi bogastva, ki so jim ga zapustili njihovi predniki, je imel Gangu prav, da je terjal, da ga spoštujejo zaradi njegove preteklosti.

Nikoli se ne pogovarjam s slugami, kadar to ni neobhodno potrebno. Ukazal sem jim, da ne pribhajajo v sobo, če jih ne pokličem. Razne majhne stvari si rad napravim sam; sam si prinesem čašo vode, obujem si čevlje, prižgem svetilko. To mi daje zupanje. Sluge so se navadile na moje ravnanje in me le redko motijo.

Ce pa kdo kljub temu pride v sobo, vem, da je prišel po posojilo ali pa da je prišel tožiti svojega prijatelja. Nobena teh dveh stvari mi ne ugaja. Plačam jih redno in visoko ter tako ne vidim vzrokov, zakaj bi plačo potrošili v petnajstih dneh. Obrečovanje pa imam za nekaj nizkotnega.

Nekoga jutra pa je prišel Gangu v sobo, čeprav ga nisem klical. Postal sem slabe volje in jezno sem ga popprašal česa želi. Na obrazu se mu je videlo, da želi nekaj reči, toda besede so mu na noben način niso hotele iz ust. Malo sem počakal in ga vnovič vprašal: »Zakaj greš? Zakaj ne rečeš? Veš, da bom zamudil jutranji sprehod.« Gangu je oklevaje odgovoril: »Oprostite, ne bom vas zadrževal. Prišel bom kasneje.« Vedel sem, da bi bilo to še slabše. Zdaj ko bi videl, da hitim, bi moral povedati, kar ima. Če pa pride, kadar se mu zdi, bi me lahko gnjavil ure in ure. Ko bi me ujel samega, ko sedim in razmišljam, bi mislil, da se dolgočasim. Zanesljivo bi bilo, da bi me potem moral in se pri tem ne zavedal, kako potrebujem takih tihih trenutkov.

Zelzel sem se ga torej rešiti in sem dejal: »Ce si prišel zaradi predujma, ga ne dobiš.«

»Ne rabim predujma.« je dejal Gangu. »Nikoli vam nisem rekel zanj.«

»Morda želiš nekoga obrekovati. Veš, da tega ne maram.«

»Ne, gospod,« je dejal Gangu. »Nimam vzroka, da bi koga obrekoval.«

»Kaj potem hočeš od mene?« sem rekel nestrpno.

Gangu se je naprezal, da bi odgovoril. Videl sem mu na obrazu, da je rabil za to vso svojo moč. Končno je rekel: »Želim, da me odpustite. Ne morem več delati pri vas.«

Bilo je prvič, da je prišel nekdo k meni in zabteval nekaj takega. Cutil sem se užaljenega. Imel sem se za idealnega gospodarja in sluge so bili srečni, da so mi lahko služili. »Zakaj želiš oditi?« sem vprašal.

»Vi ste čista dobrot, gospod,« je rekel Gangu. »Kdo bi želel oditi od vas, če ne bi imel res velikega razloga? Moj položaj pa je takien, da nimam drugega izhoda. Ne želim, da bi ljudje zaradi mene kazali za vami s prstom.«

Stvar je postala zanimiva. Pozabil sem na jutranji sprehod, sedel sem na stol in ga vprašal: »Zakaj govoriš z ugankami? Povej bolj razumljivo.« Gangu je spet okleval: »Pa gospod, vidite... tista ženska, ki so jo izgnali iz doma za vdove... tista Gomati Devi... obstal je in ni končal stavka. Nestrpno vprašam: »V kakini zvezi je to s tvojo službo?«

»Z njo se nameravam poročiti,« je rekel Gangu.

Zaprepal sem ga pogledal. Kako se je mogel ta staromodni bramin, ki se ga moderni način življenja še dotaknil ni, odločiti, da se poroči z žensko, ki je nihče, kdor da kaj nase, ne bi pustil v hišo. Gomati je izzvala celo burjo. Pred nekaj leti so jo sprejeli v dom za vdove. Uprava doma ji je dvakrat našla moža, ki pa ju je Gomati zapustila po nekaj tednih. Končno se je uprava doma odločila, da jo bo napodila. Potem je dobila sobo v va-si in postala je nauose privlačna za mlade ljudi, ki si želijo ljubezni.

Gangu me je razjezil s svojo odločitvijo, hkrati pa mi ga je bilo tudi žal. Kaj ta norec ni znal najti neke druge ženske, sem si lezen govoril. Prepričan sem bil, da ne bo zdržala morda nekaj mesecev, pol leta. Tako pa ni kazalo.

»Ali ne poznaš n'ene preteklosti?« sem ga vprašal. »To so vse skupaj laži, gospod,« je rekel prepričano. »Ljudske govorice.«

»Norost, ne boš mi vendar oporekal, da je došla zapustila že tri molke.« »Kaj naj bi storil?« je rekel Gangu: »Ko pa so jo ti ljudje prisilili, da je šla.«

»Kako neumen si! Ali verjameš, da se bo nekdo odločil, da poroči žensko, potroši nekaj tisoč rupij za svatbo in jo nato nažene.«

Gangu je nekoliko pesniški odgovoril: »Ne morete pričakovati od ženske, da bo ostala tam, kjer ni ljubezni. Ženske ne morete omočiti zgolj s brano in stanovanjem. Ljudje, ki so se poročili z njo, so mislili, da ji izkazujejo veliko milost pri-čakovali so njeno privržnost. Ponoj tega gospod ima napade, govori raz-

lične neumnosti in izgublja zavest. Ljudje natolcujejo, da je čarovnica.«

»In ti si želiš tako ženo,« sem vprašal. »Ali ne vidiš, kaj si vlačiš na glavo?«

Gangu je odgovoril z mučeniškim glasom. »Kaj bog pomaga, se bom že znašel, samo poroči naj se z menoj. Tovej ti si se končno odločil.« »Da, gospod,« je rekel. »Dobro,« sem rekel, »če je tako, sprejemem tvojo odpustitev.«

Razumljivo je, da ne verujem v stare običaje in nemiselnosti tradicije. Tokrat pa sem vseeno menil, da je nevarno držati v hiši človeka, ki se je odločil za zakon z žensko, ki je na tako sumljivem glasu. Lahko bi prišlo do neprijetnosti. Ko jemlje to žensko, sem mislil, je Gangu kakor lačen človek, ki mu je vseeno, če je krab suh in brez okusa. Mislim sem, da je najpametneje, če stojim ob strani.

Minilo je pet mesecev. Gangu se je poročil s Gomati in živel v kolibi. Živel je od torbarjenja. Kadar koli sem ga srečal, sem se ustavil in ga povprašal, kako mu gre. Njegovo življenje me je zanimalo. Nestrpen sem bil, želel sem videti, kako se bo to končalo. Toda vedno sem se prepričal, da je srečen in zadovoljen. Njegov obraz je bil razjasnjen, kakor pri ljudeh, ki nimajo skrbi. Zaslужil je približno rupijo na dan. Cistega mu je ostalo približno 10 an. V teh desetih anah je morala biti neka čudna sila, ko je bil videti tako srečen.

Ko sem ga srečal tisto dopoldne, je bil videti čisto zlomljen. Ko me je videl, je zajokal: »Oj, gospod, Gomati me je zapustila.« Hlinil sem sočutje in dejal: »Povedal sem ti to že v začetku, pa me nisi poslušal. Ali je vzela stvari?« Gangu je tarnal: »Ne govorite tako gospod, niti svojih stvari ni vzela. Prepričala se je, da ni nekaj v redu na meni in odšla. Vem, nisem bil par zanjo. Bila je učena, jaz pa nepismen. Če bi ostala še nekaj časa, bi napravila človeka iz mene. Ne vem, kaj je pomenila drugim, toda zame je bila boginja. Prav gotovo sem nekaj storil in odločila se je, da gre.«

Ganguve besede so me razočarale. Pričakoval sem zgodbo o ženini nezvestobi. Tako bi mu potem izrekel svoje sočustvovanje. A vse kaže, da je bil ta norec še vedno slep. Na pol rogajoče sem mu rekel: »Torej ti ni odnesla ničesar?«

»Ne, niti toliko, kolikor je za nobtom črnega?«

»In ljubila te je?«

»Kaj vam rečem gospod! Dokler bom živel, je ne bom pozabil.«

»Pa se je kljub temu zapustila.«

»Nikoli je ne bom razumel.«

»Ali si sploh reklo — NESTANOST — TO JE ŽENSKA.«

»Ne govorite tako, gospod. Nikoli bi ne mogel misliti o njej tako.«

»Če ti je toliko do nje, jo poišči.«

»Bom, gospod, ne bom obstal, dokler je ne najdem.«

Kmalu nato sem odpotoval v Nainital. Vrnil sem se po mesecu dni. Komaj sem se preoblekel, ko je prišel Gangu z novorojenčkom v naročju. Sijal je od sreče. Rogajoče sem ga vprašal: »Si kaj izvedel o Gomati?« Mislim se, da si jo žel iskati. Gangu je odgovoril ves srečen: »Našel sem jo končno, gospod. V lakhnanski porodnišnici je bila. Rekla je neki prijateljici, da je tam. Komaj sem to zvedel, sem odšel v Lakhnan in jo pripeljal nazaj. Z njo sem dobil tudi otroka. Pokazal je otroka s ponosom športnika, ki kaže novo priborjeno trofejico.

Presenetila me je njegova sramežljivost. Niti šest mesecev ni bil oženjen s Gomati, pa je kljub temu razkazoval otroka. Nato sem rekel: »Oho, dobil si dečka, verjetno je bil to razlog njenega bega. Si prepričan, da je otrok tvoj?«

»Zakaj moj, gospod?«

»Rodil se je v Lakhnan, ali ne?«

»Da, gospod, včeraj je praznoval mesec rojstva.«

»Kako dolgo sta pa poročena?«

»Sedem mesecev.«

»Torej se je otrok rodil šest mesecev po svadbi.«

»Da,« je rekel Gangu mirno.

»A ti ga imaš kljub temu za svojega?«

»Da, gospod.«

»Ali si normalen?« Nisem bil prepričan, če razume, kam merim, ali pa namerno ni hotel razumeti.

»Tako težko ji je bilo, je nadasljeval Gangu v istem tonu.« Nekaj tako težkega še nikoli ni doživela. Cele tri dni in tri noči jo je mučilo.

Nisem ga hotel izpustiti, zato sem rekel: »To je prvič, da slišim, da se je otrok rodil po šestih mesecih zakhona.«

Iznenadilo ga je. Narahlo se je nasmešnil in rekel: »To me nikoli ni mučilo. Gomati je morda zaradi tega odšla z doma. Rekel sem ji, naj me pusti, če me nima rada in tako o ne bom več dolgočasil. Toda če me ima rada, ne sme dopustiti, da bi naju otrok razdvojil. Ljubil ga bom kot svojega, končno, če človek zame zasejano polje, se ne bo odrekel letine samo zato, ker je polje nekdo drug posejal.«

Spet »

Sneženi mož se je stopil

Sneženi mož je stal na griču in je bil silno ošaben. Kako ne bi bil! Na glavi je imel počen lonec, nos mu je bil velik rdeč koren, oči sta mu bili dve kepicl premoga, v ustih pa je imel zataknjeno pipo. Prevezetno je gledal z griča v dolino. In ko je pricapljal k njemu lačen divji zajec, da bi mu odstopil košček korena, je sneženi mož ošabno zagodrnjal:

«Poberi se od tod, nočem imeti

opravka z berači!» Zajček jo je odkuril, kaj pa bi drugega, če ga kdo tako grdo našene.

Iznenada pa je posijalo toplo sonce in sneženi mož je postal mehak. Tudi njegovo sneženo srce se je omehčalo. Lonec se mu je povez-

L. N. Tolstoj

Delež zapuščine

Neki oče je imel dva sina. Rekel jima je: «Umri bom, razdelita si vse na pol.» Ko je oče umrl, si sinova nista mogla razdeliti zapuščine brez spora.

Sla sta k sosedu, da jima razsodi. Sosed ju je vprašal, kako jima je oče naročil, da si razdelita zapuščino. Rekla sta: «Naročil nama je, naj si razdeliva vse na pol.»

Sosed je dejal: «Razparajta na pol vso obleko, razbijta na pol vso posodo in razrežita na pol vso živino.»

Brata sta poslušala in od vse zapuščine jima ni ničesar ostalo.

Račun za jajčka

V francoski vasi je stopil v gostilno turist in si za kosilo naročil jajčno jed. Ko mu je gostilničar izstavil račun, mu je skoraj zaprla sapo:

— Kaj so pri vas jajca tako draga?

— Ne, monsieur, jaje je dovolj. Je turisti so redki — je odgovoril gostilničar.

nil globoko na čelo, nos se mu je povesil, oči so mu izpadle in v očesnih jamicah so se nabirale velike solze. Ze se je nagnil, nato se je še bolj nagnil in končno se je prevrnil.

Spet je pricapljal lačen, divji zajec. Sneženi mož je debele solze pretakal in dejal: «Ljubi zajček, pomagaj mi! Pojdi k ledenemu vetru, da me reši!»

Zajček pa je začel hrustati njegov nos in je takole govoril: «Ej, ti mila Jera! Takrat, ko si imel vsega na pretek, si bil ošaben, zdaj pa, ko te sonce jemlje, si postal ponižen. Sram te bodi!»

«Saj me je,» je zajavkal sneženi mož in se razsul v lužo.

Fantje se vedno zbirajo okoli pičjih gnezd

Poštni nabiralnik

TAM ZUNAJ JE ZIMA

Prišel je mrzli, a vesel zimski čas. Otroci smo se ga zelo razveselili.

Zima nas je letos zgodaj obiskala. Pobešla je polja, bregove in gozdove. Odpravila sem se s sankami za gozd. Na sanke sva se naložili s prijateljico Anko. Smejali sva se, ker se je pred nama prevrnil Janez. Nesreči se ni dobro smejati! To sva spoznali na lesni koči, ko sva se vnovič spustili po bregu. Padli sva v sneg in obležali kot snežena moža. Kmalu je prišlo na kraj nesreče več otrok. Anka se je znašla in krivdo zvalila na zaledenelo progo. Pozabili smo na nesrečo in uživali v snegu do večera.

Kadar pada sneg in zapiha mrzel veter, pritiskamo otroci obraze

k oknu in veselo govorimo: «Tam zunaj je zima, o, zimica pač!»
Silvica Pezdire

TABORJENJE

Zelo zgodaj sem se vključil v taborniško organizacijo. Z izpitom sem postal član taborniške skupine «Črni panter». Proti poletju smo na sestankih začeli govoriti, kam bomo odšli na taborjenje. Odločili smo se za morje. Svoje šotore smo postavili v bližini obale. Napolnili smo elamarice in postavili šotore, nato pa smo se štirinajst dni neprestano kopali v morju. Ker nisem znal plavati, sem popil precej vode. Na koncu taborjenja smo bili vsi ožgani do sonca. Taborjenje mi bo ostalo še dolgo v spominu.

Janez Ržen

O PETELINU IN PSU

Zivela sta revna stavec in starka. Imela sta le petelina in psa. Pes je rekel petelinu: «Pojdiva v gozd! Gospodarja nama nimata dati kaj jesti, kaj jima bova še midva v napoto.» Tako sta odšla in oči so jima kazale pot.

Kjer se prepirata dva, tretji dobiček ima

Medved in volk sta se sprla za kos mesa.

«Jaz sem ga prvi zagledal!» zakričal medved.

«Jaz sem ga prvi zagledal!» odvrne volk.

«Pa si ga razdeliva na pol!»
«Ne, ves kos je moj!»

Od besed prideta k dejanjem — začneta se ruvati. Trgata se in trgata, da se nazadnje utrudita in morata leči. In ko sta tako legla, sta kmalu tudi zaspala. Kos mesa je med tem ležal med njima na tleh. Našle so ga mravlje in začele laziti po njem. Tedaj pa je stopila iz gošče lisica, zgrabila meso in ga mirno požrla.

Hodila sta ves dan. Ko se je znočilo, je bilo treba najti prenočišče. Poiskala sta veliko, votlo drevo. Petelin je sfrfotal na visoko vejo, pes pa je zlezal v duplo. Vso noč sta spala, zjutraj pa je petelin zakikrikikal: «Kikrikiki!»

Slišala ga je lisica. Zahotelo se ji je petelinovega mesa. Prišla je pod drevo in začela hvaliti petelina: «Tako lepega pičca še nisem videla, kar

živim! Pridi k meni lepi petelinček. Bova šla k meni na gostijo.»

«Sam ne morem iti, imam tovariša s seboj,» je rekel petelinček.

«Kje pa je tvoj tovariš?» je vprašala lisica, ki je menila, da je na drevesu še en petelinček. «Tudi njega vabim na gostijo.»

«Doli v duplo prenočuj,» ji je odgovoril petelin. Lisica je skočila v duplo, tam pa jo je pes zgrabil za smrček in jo raztrgal.

mladi redež

KOLO — Prehodnik današnjega kolesa je naprava, ki bi jo lahko imenovali kar «stekalni stroj». Imela je namreč dve kolesi in krmilo, podobno kot današnja kolesa, toda bila je brez pogonskega mehanizma. «Kolesar» je sedel na sedežu in poganjal napravo kar tako, da se je s konicami nog, ki so se dotikale tal, odpravljal naprej. Prvo tako napravo je 1813. leta izdelal gozdarski mojster Karl von Drais.

1831. leta je bilo izdelano prvo kolo, ki je imelo nožni zaganjalnik. Pedala so bila pritrjena pri sami osi sprednjega kolesa. Sedež je bil nameščen nad prvim kolesom, ki je imel premer skoraj štirikrat večji, kot je bil premer zadnjega kolesa.

Prvo kolo s takim pogonskim mehanizmom, kot jih imajo današnja kolesa, so izdelali 1865. leta. Seveda je bil ta mehanizem še sila preprost.

mlada rast

● DOBER TEK

Mama: Očka, ali vidiš, kako je naš Tonček blede in slaboten?

Oče: Opazil sem, a tega ne razumem. Saj poje pol hleba kruha na dan.

Mama: Tak je, kot da bi metal kruh v vodnjak.

Tonček: Ne mečem ga v vodnjak, radečem ga našemu mačku.

● ZNANSTVENA RAZLAGA

Janežek, razloži mi, kaj je to mreža!

Mreža je velika množina lukenj, ki so med seboj povezane z vrstico.

● STIRI NOGE

Tone, koliko je star tvoj bratec?

Eno leto.

Moj kuža pa šele tri mesece pa teče veliko bolje kot tvoj bratec.

Seveda, on ima pa štiri noge.

● LASTNOSTI VODE

Učitelj: Povej mi kakšno lastnost vode, Branko!

Branko: Če se z njo umivamo, postane črna.

OCENA

— Sasija in vmešči so zelo dobre, toda oblika je zastarela in grda!

»No, le pojdi domov in ne skrbi, kaj delata očka in mamica!«

BREZ BESED

LONDONSKI OGLAS

Neki londonski časopis je objavil naslednji oglas: »Oče treh sinov si želi hčerke. Kdo more dati dober nasvet?« Na oglas je dobil nad tisoč odgovorov. Iz Kanade je prišel odgovor, naj povpraša očeta kanadskih petork. Amerikaneec mu je svetoval, »naj nikar ne popusti«. Francoz pa se je velikodušno ponudil, »da lahko pomaga«.

POROČNI DAN

— Kaj boste delali zvečer?

POZIMI

— Oprostito, z gripo sem bil že v tujino!

NATEČAJ ZA LJUBEZENSKO PISMO

V Vichy so razpisali tekmovanje za najlepše ljubezensko pismo. — Prvo nagrado je prejel račun za dragocen krznen plašč s kratko pripombo: »Samo ob sebi umevno« — in podpis darovalca.

Križanka št. 1

1	2	3	4	5	6	7
8						
9			10			
			11			
12	13				14	15
16				17		
18						

Vodoravno: 1. nalepka, 8. stolp pri džamiji; 9. ploščinska mera; 10. drama znamenitega norveškega dramatika Ibsena; 11. črna pišca pevka; 12. Perzija; 14. egiptčansko božanstvo; 15. vrsta dušikove soli; 17. snov, materija.
Navpično: 1. žensko ime; 2. del železnice; 3. veznik; 4. topničar; 5. grški bog ljubezni; 6. veznik; 7. oče; 11. slovenski celovečerni umetniški film; 12. otok v Jadranu, 13. predor v zemlji; 14. nemški veleto; 15. naplačilo; 17. osebni zaimek.

Križanka št. 2

1	2	3	4	5	6	7
8						
9				10		
	11			12		
13		14			15	
16	17		18			19
20		21				
2						

Vodoravno: 1. mesto zah. od Zagreba, 8. eno izmed treh gesel francoske revolucije, 9. prislov, 10. osebni zaimek, 11. šolska potrebščina, 14. zelenica v puščavi, 16. okrajšan veznik, 18. najbolj razširjena spojina kisika in vodika, 20. stolp pri džamiji, 22. svarili, ustni ali pisni kazni.
Navpično: 1. del nekaterih športnih iger, 2. pokrajina v Aziji, 3. papiga, hazardna igra, 4. osipam, kopljem, 5. oblika pomožnega glagola, 6. konica, 7. okrajni del cel'ne, 12. vulkanski otoki na Atlantskem oceanu, 13. edino, le, 15. pristanišče na Arabskem polotoku, 17. okrajšava za številna lesno industrijska podjetja, 19. sorodnik, 21. medmet.

REŠITEV KRIŽANKE ST. 6

Vodoravno: 1. novinar, 8. apoteka, 9. kukca, 10. Ob, 11. salo, 14. lipa, 18. in, 18. jeza, 20. Kobarid, 22. ovenela; navpično: 1. nak, 2. opus, 3. vokal, 4. Italijan, 5. ne, 6. ako, 7. rabi, 12. opere, 13. Niko, 15. azil, 17. nov, 18. Ada, 21. be.

Naš pridni fantek in moja žena

Markec, pospravi igrače! Miren zametni glas moje soproge in njegove matere pretrga ozračje na dva dela. Ukaz je veljal mojemu potomcu. »Marko, kaj je rekla mami?« To je ona. Bombal kakor vsak človek, ima tudi ona svoje skrivnosti, ki jih skrbno skriva. Vendar je kljub temu javna skrivnost, da ima čez 100 let.

»Kolikokrat ti bom že morala reči, kaj!« Sama ne ve, kako nepedagoško sprašuje prvoimenovaneža v moji bodoči oporoki. Vsa-kemu samcu je jasno, da dveletni otrok ne more dojeti in celo predvideti vseh glasovnih konstrukcij. »Hmmppph!«
V šoferskem jeziku bi se reklo, da je odvzela plin, in vedel sem, da bo menjala prestavo. Njene oči me rentgensko prebadajo. Čutim jetra, ledvice, želodec in srce mi poskakuje pri Adamovem boblu.
»Marko!!!« Da, to sem pa jaz. Ste občutili prehod iz mola v du-

pri čemer je rablo zabreščalo, kakor da bi se začele prve motnje. »Tvoj sin me sploh ne uboga in njegova reakcija je absolutno negativna.«

Jasno, moj sin je že izredno samostojna osebnost, ki zna misliti s svojo glavo in se ne zmeni za neodgovorno kričanje kogarkoli.

Molčim. Bolje je takle monolog kakor pa prepir, ki se konča z mojo prošnjo po odpuščanju v klečečem položaju.

»Poslušaj, me misliš ignorirati?« Kje pa. Saj je že zaradi njene postave ne morem.

»Hmmppph!« Svoj snop glasovnih zvarkov usmeri v niže sedeče bitje.

»Sinko, pokaži, da me imaš rajši kakor tvoj očka.«

Zanimivo, kako hitro lahko nekateri menjajo svoje podreberne občutke.

»Sinek, kaj nimaš nič rad svoje mamiče?«

Sramoval bi se, če bi se ujel na take besede ravno tega objekta.

»Ljubček, bi poljubček?« To seveda ne velja meni in si tudi ne delam nobenih utvar.

»Bi sladkorček...«

... bi čokolado? Fant, si mislim, dobro se drži, saj niti ne treni z očmi.

... C. J. ...

... Zlatek... Mucek...«

Nič. Razumete, absolutno nič. Saj to je naravnost genialno in vredno največjih mož. In jaz, jaz sem njegov oče.

Pomislite, pred žensko Herkulesovega obsega ni popustil v

svoji močni volji, pred žensko, ki s svojo magično močjo paralizira celo moške, kakrien je njegov oče.

Igrače pa, kakor vedno, pospravim jaz.